

‘Ik word kwaad op mensen die beter moeten weten’

Schrijven als plicht

Twan van Venrooij,
journalist

Correspondentieadres:
redactie@medischcontact.nl

beeld: De Beeldredactie,
Maarten Hartman

Arts-microbioloog Miquel Ekkelenkamp – als schrijver bekend onder de naam Bulnes – wordt columnist bij Medisch Contact. Mensen die ‘alleen maar hun straatje aan het schoonvegen zijn’, kunnen kritiek van hem verwachten.

Tijdens zijn coschappen in het UMC Utrecht – waar hij nu werkt als arts-microbioloog – kreeg Miquel Ekkelenkamp (1976) inspiratie voor het verhaal dat uiteindelijk leidde tot publicatie van zijn eerste boek: *Zorg*. Deze roman, uitgebracht onder zijn moeders naam Bulnes, gaat over de perikelen van een jonge aios en werd in recensies wel gekarakteriseerd als satire. Ekkelenkamp is het met dat stempel niet eens. ‘In feite beschrijf ik geen heel bijzondere dingen. Wat vooral naar voren komt, is het gedachteproces van pasafgestudeerde artsen, die het grootste gedeelte van de zaken nog niet op een rijtje hebben en toch beslissingen moeten nemen. Dat heb ik op een misschien wat humoristische wijze beschreven en dat sloeg wel

om zich uit te spreken tegen dwalingen in denkwijzen.

Rare dingen

Dat deed hij ook twee jaar geleden tijdens de uitbraak van de Mexicaanse griep, toen hij in opiniestukken de inzichten van bekende griep-experts in twijfel trok. ‘Ik heb me toen kwaad gemaakt omdat ik vond dat er een belangrijke negatieve inbreng was van bepaalde wetenschappers die beter zouden moeten weten. Het was niet alleen de overheid die ernaast zat. Deze kwestie hebben we als wetenschappers in Nederland, en eigenlijk ook wereldwijd, niet goed ingeschat. Het is jammer dat niemand dat durft toe te geven. Je hoopt dat er lessen voor de toekomst uit worden getrokken, maar je ziet dat mensen alleen maar hun straatje aan het schoonvegen zijn. En rare dingen roepen zoals dat we het een volgende keer precies hetzelfde moeten doen.’

Verantwoordelijkheid

De nieuwe columnist voelt zelfs een verantwoordelijkheid om openlijk kritisch te zijn. ‘Ik word uiteindelijk vanuit algemene middelen betaald en daar staat ook iets tegenover. Dat geldt, vind ik, voor iedereen in de academie. Maar niet iedereen is in staat om wat hij vindt helder onder woorden te brengen of op een goede manier op te schrijven. En niet iedereen heeft daar zin in. Je kunt ook een hoop over je heen krijgen, zeker als je het bij het verkeerde eind hebt. Maar mijn uitgangspunt is dat als je er zeker van bent dat je gelijk hebt, je niet zo veel kan overkomen.’

Hiernaast Ekkelenkamps eerste column.

‘Ook de wetenschap zat ernaast bij de Mexicaanse griep’

aan.’ Inmiddels zijn er verschillende boeken en columns uit Ekkelenkamps pen gekomen. Na *Zorg* volgden nog de romans *Lab*, over de academische wereld, en *Attaque*, opnieuw over het ziekenhuis.

Dwalingen

In zijn columns voor Medisch Contact wil Ekkelenkamp misstanden aan de kaak stellen; van onderzoeksresultaten die verkeerd worden geïnterpreteerd tot beleid dat niet aansluit bij de werkelijkheid. Hij heeft de voor columnisten goede eigenschap dat hij zich geroepen voelt

Uitbraak

Sabotage

H

Miquel Ekkelenkamp is arts-microbioloog en schrijver (onder de naam Bulnes)

beeld: De Beeldredactie, Maarten Hartman

Het rapport van de evaluatiecommissie Q-koorts, verschenen op 22 november vorig jaar, moest verklaren hoe we in Nederland de zaken zo uit te hand lieten lopen dat we kwamen te lijden onder de grootste Q-koortsepidemie in de geschiedenis van de mensheid. Het rapport legt uit hoe het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de bestrijding van de Q-koorts jarenlang heeft lopen trainen, onder het voorwendsel dat er meer onderzoek nodig was voordat maatregelen konden worden genomen. Tegelijkertijd werden echter alle pogingen van de GGD's, van het RIVM en van de Voedsel- en Waren Autoriteit om meer duidelijkheid te krijgen over de uitbraak door hetzelfde ministerie vakkundig gesaboteerd.

Het Q-koortsrapport leest weg als een slechte klucht. Neem de directeur-generaal van LNV. Tijdens een overleg met de betrokken partijen in mei 2009 beweert hij dat er geen causaal verband is tussen de zieke geiten en de zieke mensen. Maatregelen in de geitenhouderij zijn dus niet nodig. Maar vervolgens geeft hij wel de opdracht uit te zoeken welke maatregelen mogelijk zijn als de vaccinatie van geiten onverhoopt niet zal blijken te werken... Intussen stelt een ondergeschikte van hem in het Agrarisch Dagblad dat een meldingsplicht voor Q-koorts 'vanwege de rompslomp slechts averechts werkt'. Of neem toenmalig minister Gerda Verburg, die het RIVM bekritiseerde toen het in de zomer van 2009 naar buiten bracht dat er inmiddels zes patiënten aan Q-koorts waren overleden:

'Aan statistische aannames hebben we niets!' Het verschil tussen 'statistiek' en 'tellen' was kennelijk te subtiel voor haar.

Of anders de voorzitter van het Centraal Veterinair Instituut. In april 2009 durft hij nog te stellen dat er geen bewijs is dat

geiten mensen besmetten. In zijn woorden: 'Het kan ook andersom zijn.' De enige mens-op-mensbesmetting ooit beschreven was door een besmette zwangere vrouw tijdens de uitdrijving van haar baby. Hoe zou hij zich die mens-op-geitbesmetting precies hebben voorgesteld? Met zulke bestuurders heb je eigenlijk geen rampen meer nodig.

Commissievoorzitter Van Dijk wilde geen uitspraak doen over de schade van de sabotage door LNV, daarom bij dezen. Reken mee: in 2009 zijn 2268 mensen gediagnosticeerd met Q-koorts; in 2010, na de maatregelen, zo'n 200. Trek deze twee getallen van elkaar af en je hebt het aantal extra zieken in 2009 als gevolg van niet ingrijpen: 2068, onder wie meerdere dodelijke slachtoffers. (Er zijn overigens redenen om aan te nemen dat dit getal een ernstige onderschatting is.) Geruimd werden alleen zwangere dieren. Had men ingegrepen voordat de dieren in september 2009 werden gedekt, dan had niet één geit geruimd hoeven te worden. Bijbehorende kosten: rond de 30 miljoen euro voor 50.000 geruimde geiten.

De commissie adviseert in het rapport grotendeels vrijblijvend geleuter over 'betrokkenheid', 'samenwerking' en vooral 'communicatie', maar zij doet ook twee harde aanbevelingen: ten eerste dat bij uitbraken van zoönosen het ministerie van VWS de baas moet zijn, ten tweede dat de Voedsel- en Waren Autoriteit zelfstandig moet worden van de ministeries. Dat gaat dus allebei niet gebeuren; God verhoede dat onder een CDA-bewind onafhankelijke organisaties onze agrarische industrie gaan controleren. Jammer maar helaas: zolang instituten als het RIVM en de VWA hun officiële standpunten en aanbevelingen laten bepalen door politiek wensdenken (in plaats van door de werkelijkheid) is er geen enkele reden aan te nemen dat de aanpak van een volgend agrarisch volksgezondheidsprobleem ook maar iets adequater zal verlopen.

*Met zulke bestuurders
heb je eigenlijk
geen rampen meer nodig*